

KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS KONTROLIERIUS
AUDITO ATASKAITA
DĖL KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2008 METŲ BIUDŽETO
ĮVYKDYMO ATASKAITOS IR SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO

2009 m. rugsėjo 10 d. Nr. K4-4
Kupiškis

ĮŽANGA

Kupiškio rajono savivaldybės kontrolierė Vilma Mažeikienė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 9 dalies 10 punktu, Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 37 straipsnio 1 ir 3 dalimis ir Kontrolieriaus tarnybos 2009 metų veiklos planu, atliko Kupiškio rajono savivaldybės 2008 metų biudžeto įvykdymo ataskaitos (toliau - Ataskaita) auditą.

Audito tikslai – nustatyti, ar Kupiškio rajono savivaldybės 2008 metų biudžeto įvykdymo ataskaita visais reikšmingais atvejais parengta pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, nustatytus ataskaitai, ir įvertinti Savivaldybės biudžeto vykdymą.

Audituojamas subjektas - Kupiškio rajono savivaldybės administracija (toliau - Administracija) yra savivaldybės biudžetinės įstaiga. Identifikavimo kodas – 188774975.

Adresas: Vytauto g. 2, 10115 Kupiškis.

Steigėjas: Kupiškio rajono savivaldybės taryba, identifikavimo kodas - 111100818.

Audituojamas laikotarpis : 2008 metai.

Audito objektas- Kupiškio rajono savivaldybės 2008 metų biudžetas, apskaita ir finansinė atskaitomybė.

Audituojamu laikotarpiu Administracijai vadovavo direktorius Žilvinas Aukštikalnis. Savivaldybės biudžeto sudarymą ir vykdymą organizuoja Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Finansų ir biudžeto skyrius, vedėja Nijolė Jaruševičienė. Už suvestinės finansinės atskaitomybės parengimą ir pateikimą Finansų ministerijai yra atsakinga Finansų ir biudžeto skyriaus vyriausioji buhalterė Reda Totorienė.

Audito ataskaita pateikia tik audito metu atliktus ir nustatytus dalykus, o nepriklausoma nuomonė apie savivaldybės biudžeto įvykdymo finansinę atskaitomybę ir kitas ataskaitas, Savivaldybės bei valstybės lėšų naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams pareiškama audito išvadoje.

Ši ataskaita yra sudėtinė išvadų, teikiamų Savivaldybės tarybai dėl metinės biudžeto įvykdymo apyskaitos bei ataskaitos apie Savivaldybei nuosavybės teise priklausantį bei patikėjimo teise valdomą valstybės turtą, dalis.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audituotos Kupiškio rajono savivaldybės administracijos parengtos ir Finansų ministerijai pateiktos 2008 m. suvestinės finansinės atskaitomybės formos: Savivaldybės biudžeto įvykdymo 2009 m. sausio 1 d. ataskaita (forma Nr. 1-sav.), Savivaldybės biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2009 m. sausio 1 d. ataskaita (forma Nr. 2-sav.), Savivaldybių skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų 2009 m. sausio 1 d. ataskaita (forma Nr. 3-sav.), Ilgalaikių paskolų panaudojimo 2009 m. sausio 1 d. ataskaita (forma Nr. 4-sav.), Debetinio ir kreditinio įsiskolinimo 2009 m. sausio 1 d. ataskaita (forma Nr. 6), Kontrolieriaus tarnyboje gautos 2009 m. kovo 16 d. bei Kupiškio rajono savivaldybės tarybai pateikta tvirtinti Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto 2008 metų įvykdymo ataskaita, Kontrolieriaus tarnyboje gauta 2009 m. gegužės 18 d. Pagal finansinėse ataskaitose pateiktus duomenis, Kupiškio rajono savivaldybė gavo 57 439,1 tūkst. Lt pajamų ir panaudojo 55 930,3 tūkst. Lt biudžeto asignavimų.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus.

Auditas atliktas siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, jog finansinėse ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų ir valstybės bei Savivaldybės lėšos ir turtas valdomas, naudojamas ir disponuojama juo teisėtai. Visiškas užtikrinimas yra neįmanomas dėl įgimtų vidaus kontrolės apribojimų ir to fakto, kad Kontrolieriaus tarnyboje dirbant vienam darbuotojui fiziškai nėra galimybės 100 proc. patikrinti atliktas ūkines operacijas ir ūkinius įvykius bei sudarytus sandorius.

Auditui taikytas kiekybinio reikšmingumo lygis yra 0,5 proc. visų kasinių išlaidų, t.y. 279,5 tūkst. Lt. Šis nustatytas reikšmingumo lygis yra didžiausia priimtina klaidų suma, naudojama vertinant, ar nustatytos pavienės klaidos arba jų visuma parodo, kad finansinės ataskaitos visais reikšmingais atvejais yra teisingos. Be to, vertintas kokybinis kiekvienos nustatytos klaidos reikšmingumas.

Remiantis surinkta informacija apie Savivaldybės veiklos ypatumus bei biudžeto apskaitos tvarką, buvo ištirta vidaus kontrolės aplinka ir administracijos numatytos kontrolės procedūros, atlikta rizikos analizė, įvertinti rizikos veiksniai ir nustatytas jų galimas poveikis finansinėms ataskaitoms. Atliktos savarankiškos audito procedūros pagal audito programas, sudarytas Savivaldybės biudžeto pajamų, Savivaldybės biudžeto išlaidų ir Savivaldybės skolinių įsipareigojimų apskaitos sritims.

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS**1. ATASKAITOS SUDARYMO VERTINIMAS**

1.1. Ataskaitos atitiktis teisės aktų reikalavimams. Ataskaitos sudarymo teisinė bazė 2008 metais nesikeitė. Biudžeto sandaros įstatymas¹ numato, kad Biudžeto įvykdymo ataskaitos turi būti parengtos atsižvelgiant į atitinkamų metų patvirtinto valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo rodiklius, panaudotas savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo lėšas bei perkeltas viršplanines ir nepanaudotas įmokų į biudžetą, skirtų specialioms programoms finansuoti, sumas. Finansų ministerija nustato Biudžeto įvykdymo ataskaitos sudarymo taisykles².

Biudžeto sandaros įstatymu³ nustatyta, kad Savivaldybės biudžeto įvykdymo ataskaita teikiama tvirtinti Savivaldybės tarybai pagal tuos pačius rodiklius, kaip ir tvirtinamas biudžetas.

Audito metu visais reikšmingais atžvilgiais įvertinęs Ataskaitos parengimą pagal teisės aktų reikalavimus, Kontrolierius pažeidimų nenustatė.

1.2 Ataskaitos duomenų vertinimas. Savivaldybių biudžetų įvykdymo ataskaita turi būti rengiama remiantis savivaldybių biudžetų apskaitos duomenimis - į savivaldybių biudžetus gautų pajamų ir savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų panaudotų asignavimų bei asignavimų valdytojų pateiktomis biudžeto programų sąmatų įvykdymo ataskaitomis⁴.

Finansų ir biudžeto skyrius Ataskaitai parengti naudoja Savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojų finansines ataskaitas (išlaidų sąmatų įvykdymo ataskaitas), Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenis apie pajamas bei Finansų ministerijos duomenis apie pervestas iš valstybės biudžeto lėšas bei savo apskaitos duomenis apie pajamas, išlaidas bei biudžeto vykdymo rezultatus. Kontrolieriaus tarnyba įvertino Finansų ir biudžeto skyriaus apskaitos duomenis, juos palygino su Valstybinės mokesčių inspekcijos, Finansų ministerijos bei tiesiogiai į Savivaldybės biudžetą pervestomis Savivaldybės biudžeto pajamomis, asignavimų valdytojų pateiktomis biudžeto išlaidų sąmatų įvykdymo ataskaitomis ir kitais Finansų ir biudžeto skyriaus tvarkomais dokumentais, iš kurių sudaryta Ataskaita.

Ataskaitoje nenustatyta reikšmingų iškreipimų, palyginti su Savivaldybės biudžeto apskaitos duomenimis - į Savivaldybės biudžetą gautų pajamų ir Savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojų panaudotų asignavimų bei asignavimų valdytojų pateiktomis biudžeto išlaidų sąmatų įvykdymo ataskaitomis.

¹ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr.I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija), 35 str.1d.

² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-12-29 įsakymu Nr. 1K-413 patvirtintos Valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo, biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatų vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklės.

³ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr.I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija), 36 str.

2. SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO VERTINIMAS

2.1. Savivaldybės biudžeto planavimas. Savivaldybių biudžetų projektai turi būti rengiami vadovaujantis Savivaldybės tarybos patvirtintomis socialinėmis, ekonominėmis programomis, taip pat savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų programomis, savivaldybėms rekomenduota taikyti strateginio planavimo ir biudžeto sudarymo pagal programas principus, nustatytus Strateginio planavimo metodikoje, atitinkamai papildytus pagal savo poreikius⁵. Savivaldybėje šių rekomendacijų laikomasi tik iš dalies, neatsižvelgiama ir į kasmet teikiamas Kontrolieriaus tarnybos rekomendacijas šiuo klausimu.

Kontrolieriaus nuomone, strateginio plano ir programų įgyvendinimo stebėseną yra nepakankama. Savivaldybės administracija kasmet turi atsiskaityti Savivaldybės tarybai už praėjusių metų veiklą, todėl ji privalo stebėti, kaip biudžetinės, viešosios ir kitos kontroliuojamos įstaigos bei įmonės įgyvendina savo veiklos planus, kaip vykdomos Tarybos patvirtintos programos. Savivaldybės administracijos direktoriaus 2007 m. rugpjūčio 1d. įsakymu ADV -511 yra patvirtinti programų koordinatoriai. Tačiau toks patvirtinimas yra formalus, nes nenumatyta, kad jie būtų atsakingi už programų įgyvendinimą, kontroliuotų programų vykdymą ir atsiskaitytų Administracijos direktoriui (ar kitam įgaliotam asmeniui) nustatytais terminais ir tvarka. Pažymime, kad Administracijos direktorius turi sukurti vidaus kontrolės procedūras, kurios užtikrintų strateginių tikslų pasiekimą ir programų įgyvendinimą.

Kupiškio rajono strateginio plano priežiūros komisija, Savivaldybės administracijos skyrių vadovai neparengė ir nepateikė Savivaldybės tarybai svarstyti metinės 2008 metų strateginio plano įgyvendinimo ataskaitos. Rajono visuomenei specialiu pranešimu spaudoje nepristatyti strateginio plano įgyvendinimo rezultatai, informacija apie strateginio plano įgyvendinimą 2008 metais nepateikta interneto tinklalapyje ir Savivaldybės stenduose.

Biudžeto asignavimų valdytojų ir jiems pavaldžių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų vykdymą vertina vidaus audito tarnybos, vadovaudamosi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu. Vertinti viešojo juridinio asmens strateginių arba kitų veiklos planų, programų vykdymą – vienas iš vidaus audito pagrindinių uždavinių.

Todėl Kontrolieriaus tarnyba nevertino, ar Kupiškio rajono plėtros iki 2010 metų strateginis planas parengtas teisingai, ar vykdant 2008 metais biudžeto programas buvo įgyvendintos numatytos priemonės, pasiekti tikslai ir uždaviniai.

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. TS-29 patvirtintas Kupiškio rajono savivaldybės 2008 metų biudžetas – 56778,91 tūkst. Lt pajamų ir 56778,9 tūkst. Lt išlaidų. Patikslintas 2008 metų pajamų ir asignavimų planas, Ataskaitos

⁴ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr.I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija), 35 str.3 d.

duomenimis, - 58415,8 tūkst.Lt, pajamų ir 58415,8 tūkst. Lt išlaidų, tai yra 1636,9 tūkst.Lt, arba 2,8 proc., didesnis už patvirtintą metų pradžioje. Pajamų ir išlaidų planas per metus buvo padidintas:

- 531,1 tūkst. Lt – gautomis tarpusavio atsiskaitymų lėšomis;
- 1322,1 tūkst. Lt - nukreipus išlaidoms dengti metų pradžios apyvartos lėšų likutį;
- 22,1 tūkst. Lt - padidinus iš kitų savivaldybių gautomis moksleivių krepšelio lėšomis.
- 21,3 tūkst. Lt – gavus Europos Sąjungos finansinės paramos lėšų Savivaldybės biudžeto patirtoms išlaidoms kompensuoti vykdant investicinius projektus.

Savivaldybės biudžetas per metus buvo tikslintas 126 kartus. 2008 metų Savivaldybės biudžeto projektas daugiau pagrįstas ne biudžeto programų tikslais, bet asignavimų valdytojų poreikiais. 2008 metais Savivaldybės biudžetas Savivaldybės taryboje buvo tikslintas 77 kartus (2007 metais - 33, 2006 metais – 43), Savivaldybės administracijos direktorius pasirašė 49 įsakymus (2007 metais- 49, 2006 metais - 33) dėl 2008 metų Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto pakeitimo, perskirstymo, patikslinimo. Biudžeto sandaros įstatymas suteikia galimybę ne tik Savivaldybės tarybai, bet ir asignavimų valdytojams keisti programoms patvirtintų biudžeto asignavimų paskirtį pagal ekonominę klasifikaciją, neviršijant patvirtintų bendrųjų asignavimų išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui, sumų.

2.2. Pajamų plano vykdymas. 2008 metų Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto pajamos Ataskaitos duomenimis – 57439,1 tūkst. Lt. Patikslintas 2008 metų savivaldybės biudžeto pajamų planas įvykdytas 98,3 proc., negauta planuotų 976,7 tūkst. Lt pajamų. Palyginti su praėjusiais metais, pajamų gauta 11966,5 tūkst. Lt daugiau.

Iš valstybės izdo Savivaldybės biudžetas negavo 601,0 tūkst. Lt prognozuoto gyventojų pajamų mokesčio savivaldybių išlaidų struktūrų skirtumams išlyginti ir 739,0 tūkst. Lt gyventojų pajamų mokesčio šio mokesčio pajamoms išlyginti.

Iš viso mokestinių pajamų gauta 3,9 proc., arba 1116,8 tūkst. Lt mažiau, negu planuota.

2008 metais biudžetas negavo 263,6 tūkst. Lt (2007 metais - 340,1 tūkst. Lt) pajamų dėl lengvatų taikymo Savivaldybės tarybos sprendimais.

2008 metais Kupiškio rajono savivaldybės taryba sprendimais suteikė lengvatas fiziniams ir juridiniams asmenims dėl mokesčių mokėjimo:

- 161,8 tūkst. Lt žemės nuomos mokesčio;
- 78,1 tūkst. Lt žemės mokesčio;
- 21,8 tūkst. Lt gyventojų pajamų mokesčio;

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 patvirtintos Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės, 32 punktas.

- 1,9 tūkst. Lt nekilnojamojo turto mokesčio.

Kupiškio rajono savivaldybės taryba 2004 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr.TS – 129 nusprendė investuotojams, įsigijusiems rajono savivaldybės teritorijoje nekilnojamąjį turtą ir steigiantiems naujas darbo vietas, taikyti mokesčių lengvatas: atleisti nuo žemės nuomos mokesčio ir nekilnojamojo turto mokesčio iki 5 metų. Tačiau 2008 metais rajono savivaldybės tarybos sprendimais buvo suteiktos ir kitos lengvatos: dėl žemės mokesčio ir gyventojų pajamų mokesčio.

Savivaldybės taryba nėra patvirtinusi mokesčių lengvatų teikimo juridiniams asmenims tvarkos.

Daugelis asignavimų valdytojų 2008 metais neįvykdė pajamų už teikiamas paslaugas surinkimo ir panaudojimo specialiosios programos plano bei nesurinko planuotų pajamų už patalpų nuomą. Kontrolieriaus nuomone, gali būti netikslus įstaigų pajamų prognozavimas.

2.2.1. Maitinimo paslaugos teikimo pedagogams vertinimas. Atsižvelgiant į Kontrolieriaus tarnyboje gaunamus skundus dėl ugdymo įstaigose maitinamų pedagogų ir darbuotojų giminaičių, Savivaldybės darbuotojų, dėl pedagogų maitinimo per atskirą pertrauką tiekiant jiems pagerintą maistą, Kontrolierius atliko ribotos apimties maitinimo paslaugos ugdymo įstaigose teikimo teisėtumo vertinimą.

Nustatyta, kad Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2004 m. gruodžio 9 d. sprendimu Nr.TS-265 buvo patvirtinta Kupiškio rajono savivaldybės specialiųjų programų sudarymo ir vykdymo tvarka, kuria vadovaudamosios biudžetinės įstaigos teikia paslaugas, tvarko specialiųjų programų asignavimų lėšas.

Kupiškio rajono savivaldybės švietimo biudžetinėse įstaigose vykdomas nemokamas mokinių maitinimas iš valstybės biudžeto lėšų bei organizuojamas vaikų, mokinių maitinimas.

Audito metu nustatyta, kad švietimo biudžetinės įstaigos maitinimo paslaugas teikia ne tik vaikams, bet ir savo įstaigų darbuotojams. Organizuodami darbuotojų maitinimą, švietimo įstaigų vadovai nurodo, kad į darbuotojų maitinimosi kainą įtrauktos tik išlaidos maisto produktams įsigyti atsižvelgiant į kalkuliacinėse patiekalų kortelėse apskaičiuotas išlaidas maisto produktams.

Visose 18 audituotų įstaigų vadovai savo įsakymais yra patvirtinę kainas ir tvarkų aprašus dėl vaikų, mokinių nemokamo maitinimo organizavimo. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 36 straipsnio 8 dalyje numatyta, kad ikimokyklinio ugdymo, bendrojo lavinimo, pirminio profesinio mokymo mokykloje organizuojamas tik mokinių maitinimas. Minėto įstatymo 10 dalyje nurodoma, kad už vaikų ir mokinių maitinimo organizavimą ikimokyklinio ugdymo ir bendrojo lavinimo mokykloje atsako mokyklos steigėjas. Tačiau visose 14 švietimo įstaigose teikiama maitinimo paslauga pedagogams bei kitiems darbuotojams. Darbuotojų maitinimas neorganizuojamas Kupiškio

rajono 4 vaikų lopšeliuose darželiuose. Audituočių švietimo įstaigų vadovai, pažeisdami minėto įstatymo nuostatas, viršydami savo kompetenciją, neteisėtai organizavo darbuotojų maitinimą.

Savivaldybės tarybos atitinkamais sprendimais patvirtintuose audituočių švietimo įstaigų nuostatuose darbuotojų maitinimo veikla nenumatyta.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 37 punktą numato, kad tik Savivaldybės tarybai yra suteikta teisė nustatyti kainas ir tarifus už savivaldybės kontroliuojamų įmonių, savivaldybės biudžetinių ir viešųjų įstaigų teikiamas atlygintinas paslaugas. Tai nurodyta ir Savivaldybės tarybos 2004 m. gruodžio 9 d. sprendimu Nr. TS-265 patvirtintos Kupiškio rajono savivaldybės specialiųjų programų sudarymo ir vykdymo tvarkos 9 punkto nuostatose. Mokinių nemokamo maitinimo kaina mokyklose nustatoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymu, Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. TS- 202 patvirtintu Mokinių nemokamo maitinimo Kupiškio rajono ugdymo įstaigose tvarkos aprašu bei Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. TS- 200 patvirtintu Kreipimuisi dėl socialinės paramos mokiniams ir šios paramos skyrimo tvarkos aprašu.

Kupiškio rajono savivaldybės taryba kainų bei tarifų dėl ugdymo įstaigų pedagogų ir darbuotojų maitinimo nėra nustačiusi. Švietimo įstaigų vadovai savo įsakymais nėra patvirtinę pedagogų maitinimo paslaugos įkainių ir maitinimo organizavimo tvarkų. Pateiktais duomenimis švietimo įstaigose patvirtintos nemokamo maitinimo pietums kainos, kurios sudaro 3,38 Lt – 4,50 Lt, pusryčiams - 1,56-2,20 Lt.

Švietimo įstaigų darbuotojai maitinasi ta pačia nemokamo maitinimo kaina, kaip ir mokiniai, kuriems nemokamas maitinimas skiriamas pagal socialinės paramos įstatymo nuostatas. Be to, pagaminti patiekalai parduodami už kainą, kurią sudaro tik jų pagaminimui sunaudotų maisto produktų vertė. Darbuotojams patiekalai parduodami pigiau už patiekalų savikainą, kadangi į jų patiekalų kainas nėra įskaičiuojamos kitos su patiekalų gamyba susijusios išlaidos: virėjų, kito personalo darbo užmokestis, elektros energijos, vandens, higienos priemonių, kurios turėtų būti įskaičiuojamos. Kupiškio rajono savivaldybės administracijos švietimo įstaigų buhalterinės apskaitos tarnybos duomenimis 2008 metais valgyklų darbuotojų darbo užmokestis ir socialinio draudimo įmokos sudarė 695,0 tūkst.Lt. Vandens, elektros energijos, susijusios su maitinimo paslaugos teikimu nėra skaičiuojamos.

Atkreiptinas dėmesys, kad nesilaikoma Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 7 punkto reikalavimų, kuriais vadovaujantis asignavimų valdytojai privalo užtikrinti programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą.

Švietimo įstaigose 2008 metais surinkta 426,9 tūkst.Lt. mokamo maitinimo lėšų (padengiant maisto produktų kainą), kuriomis nepadidinta Kupiškio rajono savivaldybės 2008 metų biudžeto įvykdymo ataskaitos „Lėšų už paslaugas surinkimo ir panaudojimo specialioji programa.“

Kontrolieriaus nuomone, švietimo įstaigų specialiųjų programų vykdymas nėra tinkamai planuojamas ir organizuojamas.

2.3. Išlaidų plano vykdymas. 2008 metų Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto patikslintas asignavimų planas įvykdytas 95,7 proc., arba 2485,5 tūkst. Lt mažiau, negu planuota. Iš bendros 2485,5 tūkst. Lt neįvykdytų išlaidų sumos 257,7 tūkst. Lt sudarė specialiųjų programų išlaidos. Savivaldybės biudžetinės įstaigos dėl sumažėjusio poreikio nesuteikė planuoto kiekio paslaugų ir negavo visų planuotų pajamų už patalpų nuomą arba neišleido gautų įmokų. Taip pat liko nepanaudota 134,2 tūkst. Lt Aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšų.

Asignavimų plano neįvykdymą lėmė nuolatinis biudžeto lėšų trūkumas metų eigoje, nevykdant pajamų plano.

Visos biudžeto išlaidos sudarė 55897,2 tūkst. Lt, iš jų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti – 6299,4 tūkst. Lt (11,3 proc. visų išlaidų), mokinio krepšeliui – 14483,4 tūkst. Lt (25,9 proc.), specialiosioms programoms – 899,7 tūkst. Lt (1,6 proc.), kitoms biudžeto reikmėms – 34214,7 tūkst. Lt (61,2 proc.).

Savivaldos institucijų išlaidos įvykdytos 81,9 proc. (1571,8 tūkst. Lt mažiau, negu planuota). Dėl nuolatinio lėšų trūkumo, nevykdant pajamų plano, nepervesta bendrosios dotacijos kompensacija valstybės biudžetui – 563 tūkst. Lt. Švietimui skirtos lėšos panaudotos 98,9 proc., arba 330,1 tūkst. Lt mažiau, kultūros reikmėms – 98,7 proc. (81,4 tūkst. Lt mažiau), socialinei apsaugai – 96,7 proc. (161,9 tūkst. Lt mažiau), būstui ir komunaliniam ūkiui – 91,2 proc. (150,0 tūkst. Lt mažiau). Sveikatos apsaugos išlaidų planas neįvykdytas (panaudota 79,9 proc., arba 75,4 tūkst. Lt mažiau) dėl neįsteigto visuomenės sveikatos biuro ir nepilnai panaudotų būsto įsigijimo išlaidų kompensavimo gydytojams.

Didžiausią Savivaldybės biudžeto išlaidų dalį sudaro išlaidos darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms – 29220,1 tūkst. Lt (52,3 proc. visų išlaidų). Socialinės išmokoms panaudota 3659,2 tūkst. Lt (6,5 proc.), ilgalaikio ir materialiojo turto kūrimui ir įsigijimui – 6075,8 tūkst. Lt (10,9 proc.), paskolų grąžinimui – 1654,6 tūkst. Lt (3,0 proc.), miesto ir gyvenviečių viešajam ūkiui – 2844,0 tūkst. Lt (5,1 proc.), šildymui – 1557,8 tūkst. Lt (2,8 proc.), ilgalaikio materialiojo turto remontui – 1832,0 tūkst. Lt (3,3 proc.).

2.3.1. Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo lėšų panaudojimas.

2008 metais Savivaldybės administracijos direktorius savo įsakymais skyrė papildomus 43 033 Lt asignavimus Savivaldybės įstaigoms iš Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo. Nepanaudotas likutis 2009 m. sausio 1d. sudarė 256 967 Lt. 2007 metais panaudota 33 895 Lt, arba 9138 Lt mažiau, nei 2008 metais.

Pagal Biudžeto sandaros įstatymą savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo lėšos turi būti orientuotos į ekstremalių, skubių situacijų finansavimą, tai yra tų situacijų, kurių negalima numatyti tvirtinant (ar tikslinant) biudžetą. Šių reikalavimų nesilaikant buvo skirti 4 tūkst. Lt Kupiškio socialinių paslaugų centrui socialinę priežiūrą socialinės rizikos šeimoms vykdančių darbuotojų transporto išlaidoms. Likusios išlaidos skirtos švietimo įstaigų nenumatytiems įrengimų gedimams remontuoti.

2.3.2. Reprezentacinių išlaidų panaudojimas. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimu Nr.919 „Dėl reprezentacinių išlaidų“ savivaldybių administracijoms rekomenduojama skirti iki 2 proc. asignavimų išlaidoms, patvirtintų atitinkamų metų išlaidų sąmatose ir patvirtinti biudžeto lėšų naudojimo reprezentacinėms išlaidoms taisykles. Audituojant Savivaldybės administracijos asignavimų reprezentacijai panaudojimo teisėtumą, nustatyta, kad Savivaldybės taryba 2003 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. TS-131 yra patvirtinusi reprezentacinėms išlaidoms skiriamų Savivaldybės biudžeto lėšų dydį iki 2 proc. nuo paprastųjų išlaidų. Pritaikius šį dydį reprezentacinėms išlaidoms galėjo būti skirta 254,2 tūkst. Lt, panaudota - 58,1 tūkst.Lt. Rekomenduojama reprezentacinių išlaidų norma 2008 metais nebuvo viršyta.

2.4. Kreditinis įsiskolinimas. Kreditinis įsiskolinimas (biudžeto lėšomis) 2008 metų pabaigoje sudarė 6917,8 tūkst. Lt. Palyginti su praėjusiais metais, kreditinis įsiskolinimas sumažėjo 36,1 tūkst. Lt. Kreditinio įsiskolinimo suma, palyginti su Savivaldybės biudžeto išlaidomis 2008 metais, sudarė 12,4 proc., kai tuo tarpu praėjusiais metais šis rodiklis sudarė 15,8 proc. Tai rodo, kad biudžeto išlaidoms augant mažėja kreditinis įsiskolinimas.

Vykdydami Lietuvos Respublikos 2008 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetinių finansinių rodiklių įstatymo 14 straipsnį, Savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojai, sudarydami 2008 m. išlaidų sąmatas, numatė asignavimus 2008 m. sausio 1 d. buvusiems įsiskolinimams už suteiktas paslaugas, atliktus darbus ir įsigytas prekes padengti, iš viso 3017,4 tūkst. Lt: 957,9 tūkst. Lt išlaidoms, 223,8 tūkst. Lt ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo išlaidoms ir 1835,7 tūkst. Lt paskoloms gražinti. Biudžeto lėšomis padengta 2836,3 tūkst. Lt. Dalis paskolų padengta Europos regioninės plėtros fondo kompensacinėmis lėšomis.

Didžiausią kreditinio įsiskolinimo dalį – 4835,4 tūkst. Lt, arba 69,9 proc. viso įsiskolinimo, sudaro Savivaldybės paskolos, kitą dalį – 2082,4 tūkst. Lt, arba 30,1 proc., sudaro įstaigų įsiskolinimai. Palyginti su praėjusiais metais įstaigų įsiskolinimai išaugo 834,7 tūkst.Lt, arba 40 proc., o Savivaldybės paskolos sumažėjo 870,8 tūkst.Lt arba 15,2 proc.

Kaip ir ankstesniais metais įstaigų įsiskolinimuose didžiausią dalį sudarė įsiskolinimai prekių ir paslaugų išlaidoms beveik pagal visus išlaidų straipsnius, bet daugiausia – miesto ir gyvenviečių viešajam ūkiui. 2008 metais išaugo ir šildymo straipsnių įsiskolinimai.

Šioje išlaidų dalyje didžiausias įsiskolinimas yra:

- už šildymo paslaugas – 195,8 tūkst. Lt. AB „Panevėžio energija“ pagal pateiktas sąskaitas už 2008 m. gruodžio mėn. Savivaldybė skolinga 193,8 tūkst. Lt,

- miesto ir gyvenviečių viešajam ūkiui – 172,4 tūkst. Lt. 2008 metais už miesto ir gyvenviečių tvarkymo darbus UAB „Kupiškio komunalininkas“ liko nesumokėta 168,6 tūkst. Lt (2007 metais skola buvo 300 tūkst. Lt), UAB „Sanitarinės sistemos“ už biotualetų nuomą – 2,1 tūkst. Lt.

Praėjusiais metais Kontrolieriaus atlikto audito Kupiškio rajono savivaldybės administracijoje metu nustatyta, kad negyvenamųjų patalpų, adresu Gedimino g. 53 b ir 53 c, Kupiškis nuomos santykiai su AB „Lelija“ nuo 1998 m. gruodžio 4 d. iki 2008 m. vasario 1 d. Savivaldybės administracijos buhalterinėje apskaitoje neatvaizduojami. Tokiu būdu pažeidžiami Buhalterinės apskaitos įstatymo 6 straipsnio 2 punkto reikalavimai, kad į apskaitą privaloma įtraukti visas ūkines operacijas ir ūkinius įvykius, susijusius su turto, nuosavo kapitalo, įsipareigojimų dydžio arba struktūros pasikeitimu. Tačiau kontrolieriaus rekomendacijos 2008 metais nebuvo įgyvendintos.

Nesilaikant Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, Kupiškio rajono savivaldybės administracija į Debetinio ir kreditinio įsiskolinimo 2009 m. sausio 1 d. ataskaitą (forma Nr. 6- sav., metinė) neįtraukė su AB „Lelija“ negyvenamųjų patalpų nuomos sutartyje numatytą 685 tūkst. Lt nuomininkų lėšomis atliktų pastatų rekonstrukcijos darbų įsiskolinimo, dengiamo kas mėnesį, užskaitant kaip mokesťį už patalpų nuomą.

Šie įsiskolinimai neįtraukti į suvestinę 2008 metų Savivaldybės biudžeto įvykdymo ataskaitą.

2.5. Savivaldybės skola. Pagal sudarytas paskolų sutartis 2009 m. sausio 1 d. Savivaldybė turėjo prisiėmusi 5223,8 tūkst. Lt paskolų, iš jų 4835,4 tūkst. Lt - ilgalaikių, 388,4 tūkst. Lt – lizingo sutarčių.

Per metus **paskolų likutis sumažėjo** 213,1 tūkst. Lt (2008 m. sausio 1 d. sudarė 5712,8 tūkst. Lt, iš jų ilgalaikės paskolos – 5702,2 tūkst. Lt, lizingo sutartys – 6,6 tūkst. Lt).

2008 m. gauta 2857,0 tūkst. Lt paskolų, grąžinta sutartyse numatytais terminais 3346,0 tūkst. Lt, iš jų 822,1 tūkst. Lt paskolų padengta projektų finansavimui gautomis Europos regioninės plėtros fondo kompensacinėmis lėšomis. 2007 m. paskolų grąžinimui buvo išleista 1617,0 tūkst. Lt, arba 51 proc. mažiau, nei 2008 m.

2008 m. Lietuvos Respublikos finansų ministerija Savivaldybei buvo suteikusi 800,0 tūkst. Lt trumpalaikę paskolą iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto apyvartos lėšų Savivaldybės biudžeto laikinam pajamų trūkumui padengti. Paskola metų pabaigoje gražinta.

Ilgalaikių paskolų likutį, 4835,4 tūkst. Lt, sudarė:

1. 2008 m. paimta 1509,4 tūkst. Lt paskola iš AB bankas „Hansabankas“ Panevėžio regiono skyriaus Kupiškio klientų aptarnavimo centro investiciniams projektams ir darbams iš dalies finansuoti: projektams „Marnakos sausinimo sistemos dalies griovių ir hidrotechninių statinių rekonstravimas“, „Kupiškio etnografijos muziejaus pastato Kupiškyje, Gedimino g.2, rekonstravimas“, „Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centro pastato Kupiškyje, Gedimino g.40, rekonstravimas“, „Kupiškio rajono mokyklų ir kultūros namų katilinių renovacija“, „Vaikų gyvenančių vaikų globos namuose, gyvenimo sąlygų ir užimtumo gerinimas“. Taip pat paskola naudojama finansuoti Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos mokomojo korpuso rekonstravimo, Kupiškio miesto stadiono rekonstravimo – pritaikymo Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos poreikiams, vandentvarkos sistemų įrengimo Adomynės ir Palėvenėlės kaimuose darbus.

2. 2007 - 2008 m. paimta paskola iš AB DnB NORD banko Kupiškio klientų aptarnavimo poskyrio Kupiškio Povilo Matulionio vidurinės mokyklos rekonstravimui, vandentvarkos sistemų įrengimui Palėvenėlės ir Adomynės kaimuose (Savivaldybės įnašui apmokėti), Aktyvaus turizmo (poilsio) paslaugų plėtros prie Lėvens tvenkinio projektui vykdyti (avansiniams apmokėjimams iki bus kompensuotos ES paramos lėšos), Kupiškio Lauryno Stuokos- Gucevičiaus gimnazijos priestato rekonstravimui (dalinis finansavimas). Negražintas likutis – 895,3 tūkst. Lt.

3. 2006 – 2007 m. paimta paskola iš AB DnB NORD banko Kupiškio klientų aptarnavimo poskyrio Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos rekonstrukcijai, gimnazijos priestato langų keitimui, Šimonių pagrindinės mokyklos langų keitimui, Gamtotvarkos priemonių įgyvendinimo Kupos slėnio teritorijoje projektui (Savivaldybės daliai mokėti), Subačiaus vidurinės mokyklos stogo remontui, Kupos pradinės mokyklos sanitarinių mazgų remontui (dalinis finansavimas), projektui „Kelio Kupiškis-Slavinčiškis-kelias Nr. 122 rekonstrukcija“ ir Aktyvaus turizmo (poilsio) paslaugų plėtros prie Lėvens tvenkinio projektui vykdyti (avansiniams apmokėjimams iki bus kompensuotos ES paramos lėšos). Negražintas likutis – 1699,9 tūkst.Lt.

4. 2005 -2006 m. paimta paskola iš AB banko „NORD/LB Lietuva“ Panevėžio klientų aptarnavimo skyriaus Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos stadiono rekonstrukcijai, slidinėjimo trasos rengimui, Kupos sausinimo sistemos griovių, statinių rekonstrukcijai ir Gamtotvarkos priemonių įgyvendinimo Kupos slėnio teritorijoje projektams finansuoti. Negražintas likutis – 247,9 tūkst.Lt.

5. 2005- 2006 m. paimta paskola iš AB bankas „Hansabankas“ Panevėžio regiono skyriaus Kupiškio KAC Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos pastatų renovacijos projektui ir

Šepetos gyvenvietės vandentiekio prijungimo prie Kupiškio miesto tinklų darbams apmokėti ir projektui „Kelias Kupiškis-Slavinčiškis-kelias Nr. 122 rekonstrukcija“ (avansiniams mokėjimams), iki bus kompensuotos SAPARD paramos lėšos. Negražintas likutis - 247,5 tūkst. Lt.

6. 2004 m. paimtos paskolos iš AB bankas „NORD/LB Lietuva“ Kupiškio skyriaus kultūros įstaigų remontui, rajono gyvenviečių apšvietimo tinklams rekonstruoti, Juodpėnų valymo įrenginių rekonstrukcijos ir tinklų išplėtimo projektui, kuriam suteikta SAPARD parama, bendrai finansuoti. Negražintas likutis - 100,0 tūkst. Lt.

7. 2004 m. paimtos paskolos iš AB bankas „Hansabankas“ Panevėžio regiono skyriaus Kupiškio KAC Juodpėnų valymo įrenginių rekonstrukcijos ir tinklų išplėtimo darbams apmokėti, iki bus kompensuotos SAPARD paramos lėšos, Kupiškio Lauryno Stuokos –Gucevičiaus gimnazijos valgyklos remontui. Negražintas likutis - 99,2 tūkst. Lt.

8. Finansų ministerijos paskolos (iš Tarptautinio rekonstrukcijos ir plėtros banko paskolos lėšų), panaudotos švietimo įstaigų šiltinimo ir atnaujinimo investiciniams projektams 1999 m. finansuoti, negražintas likutis – 36,2 tūkst. Lt.

2008 m. paskolos gražintos sutartyse numatytais terminais.

Be paskolų, Savivaldybė turi prisiėmusi **skolinius išsipareigojimus pagal 2008 m. lizingo sutartį** su UAB DnB NORD lizingas dėl automobilių pirkimo. Negražintas likutis – 388,4 tūkst. Lt. Palyginti su 2007 m., skolinių išsipareigojimų pagal lizingo sutartis dydis ženkliai išaugo (nuo 6,6 tūkst. Lt iki 388,4 tūkst.Lt).

Kontrolierius 2008 metais audito ataskaitose yra nurodęs, kad Biudžeto sandaros įstatymas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta Tarnybinių lengvųjų automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo biudžetinėse įstaigose tvarka nenumato galimybės sudaryti lizingo (finansinės nuomos) sutarčių įsigyjant tarnybinius automobilius.

Kupiškio rajono taryba nėra patvirtinusi tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo iš savivaldybės biudžeto išlaikomose biudžetinėse įstaigose taisyklių.

Savivaldybė yra pasirašiusi **laidavimo ir garantijų sutartis**:

1. Už UAB „Kupiškio komunalininkas“ ilgalaikę paskolą (iki 2012-09-05) iš AB PAREX Bankas Panevėžio filialo investiciniam konteinerinės atliekų sistemos įdiegimo projektui vykdyti. Negražintas likutis 2009-01-01 buvo 144,5 tūkst.Lt.
2. Už UAB „Kupiškio komunalininkas“ iš NORDEA BANK FINLAND PLC Lietuvos skyriaus ilgalaikę 306,0 tūkst. Lt paskolą (iki 2015-04-15). Atliekų tvarkymo sistemos plėtros Savivaldybės teritorijoje finansavimui (specialaus transporto priemonių,

mechanizmų ir įrengimų įsigijimas, patalpų pritaikymo statybos darbai). Negrąžintas likutis - 202,2 tūkst.Lt.

3. Už UAB „Kupiškio autobusų parkas“ ilgalaikę (iki 2011-12-10) paskolą iš AB Šiaulių bankas Kupiškio KAS autobusui pirkti. Negrąžintas likutis – 97,1 tūkst. Lt.

Savivaldybės prisiimti įsipareigojimai pagal garantijas ir laidavimus dėl Savivaldybės kontroliuojamų įmonių paskolų 2009 m. sausio 1 d. sudarė 443,8 tūkst.Lt, arba 26,6 tūkst. Lt daugiau, nei 2008 m. sausio 1 d.

Savivaldybės trumpalaikių ir ilgalaikių paskolų suma 2008 metais neviršijo metinio limito, nustatyto 2008 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme.

REKOMENDACIJOS SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUI

1. Rengiant 2010 m. ir vėlesnių laikotarpių biudžetus, griežtinti finansinę drausmę, mažinti Savivaldybės išlaidas.
2. Inicijuoti tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo iš Savivaldybės biudžeto išlaikomose biudžetinėse įstaigose taisyklių patvirtinimą Savivaldybės taryboje.
3. Inicijuoti kasmetinį Kupiškio rajono plėtros iki 2010 metų strateginio plano įgyvendinimo ataskaitos svarstymą Savivaldybės taryboje.
4. Pareikalauti iš švietimo įstaigų vadovų papildyti įstaigų nuostatus nurodant visas faktiškai vykdomas veiklas.
5. Pareikalauti iš asignavimų valdytojų nevykdyti darbuotojų ir kitų asmenų maitinimo paslaugų, kol Savivaldybės taryba nepatvirtins kainos. Atitinkamai įvertinti asignavimų valdytojų veiklą teikiant neteisėtas paslaugas.
6. Nustatyta tvarka inicijuoti Savivaldybės tarybos sprendimą dėl švietimo įstaigų darbuotojų maitinimo paslaugos teikimo tvarkos ir kainų nustatymo.
7. Įpareigoti asignavimų valdytojus įstaigų asignavimus planuoti vadovaujantis Savivaldybės tarybos patvirtintomis socialinėmis, ekonominėmis programomis, taip pat asignavimų valdytojų programomis.

Savivaldybės kontrolierė

Vilma Mažeikienė